
KRÓNIKA

EMLÉKEZÉS GÁL LÁSZLÓRA.*
Azonos érzelmektől és közös gondolatoktól indítatva gyűltünk ma egybe, barátaim: Gál Lászlóra emlékezzünk, halálának első évfordulója alkalmából. Azonosak lehetnek érzelmeink, mert Gál Lászlót, akinek emberi viszonylatban csipős nyelve volt ugyan, de nagy, meleg, megérett szíve is, környezetében mindenki barátjaként, oltalmazó testvéreként, apjaként tisztelte, szerette. De emlékező gondolataink sem különbözhetnek sokban, ha végiggondoljuk életútját, ha akár futtában is számba vesszük, mit hagyott ránk öröksége emberi magatartásával, elkötelezettségével, termékeny írói munkásságával.

Nyilván akörül forognak most gondolataink, hogy ezt az örökséget méltóképpen vettük-e, vesszük-e birtokba önmagunk épülésére, és hiánytalanul ruházzuk-e át a jövő nemzedékekre történelmi tudatuk, önismeretük, emberségük, lelki fogékonyságuk, érzékenységük formálódása, kiteljesedése érdekében.

Gál első szerelme, egészen fiatalon, a forradalom volt. Mohó lélekkel fogadta magába a szocializmus eszméit, de tizenhat évesen puskával a kezében cselekvően is katonája volt a forradalomnak. Ez határozta meg egész életútját, későbbi magatartását. A forradalom bűvöletében élt, álmodott, alko-

* Gál Lászlóra, az íróra, költőre és újságíróra emlékeztünk július 13-án. Halálának első évfordulója alkalmából a Híd Szerkesztői Tanácsa, a Forum Kiadó Tanácsa, valamint a nyomda és a Magyar Szó képviselői emlékülésen adóztak Gál László emlékének. Ezután a városi temetőben koszorúzási ünnepség volt. Itt hangzott el Szerkesztő Tanácsunk elnökének e beszéde.

tott, hol romantikus lobogással, hol befelé forduló töprengéssel, néha önpusztító gúnnyal, majd öregkorára „hitevesztetten” is hívőként. Hívőként mindig, mert ha a „kamasz” Gál megcsalatott is, és ha később is tapasztalnia kellett, hogy a szocialista társadalmi rend kivívásához nem elegendő a buzgó lelkesedés és egy nemzedék nekilendülése — Gál Lászlón sosem vett erőt a reménytelenség. Nem is vehetett, mert Gál nem álmodozó vagy szerepet játszó széplélek volt, nem hiú ábrándokat kergetett; hiánytalan valóságérzékkel, nyitott szemmel, éleslátással és józan ésszel mérlegelte mindig a világ tényeit.

Haláláig nem hagyta el szellemi frissesége, mindent befogadni akaró kíváncsisága és szenvedélyes közlésvágya. Mindenről tudni akart a világban. A világpolitikai eseményeket személyes ügyként értelmezte és élte meg — ahogyan azt Bori Imre állapítja meg róla. Éppen ezért belső kényszer hajtotta, hogy reagálásait, válaszait, de legbensőbb vallomásait is hiánytalanul közölje a világgal.

Ígve lehetett és lett példamutató óriása újságírásunknak, de költői nagyságunknak is nyilván a „mindent elmondani” akarás a megalapozója. Mert olvan volt Gál László: a tenyerén tárta elénk szívét, hogy lássák, ami fölemeli, ami örömmel tölti el, de azt is, ami letöri.

Utolsó éveiben többször is szó esett köztünk életről-halálról és az alkotás értelméről. Felfoghatatlan volt számomra az a szilárd állhatatosság, amellyel visszautasított bármiféle halál utáni lehetőségét. Látva, milyen fontos számára, hogy testi erejének fogytán is

papírra vesse utolsó közlendőit, összegezéseit (dehogyan önmagát elsirató sorok ezek!), nem tudtam elhinni, hogy valóban nem érdekli a halál utáni sorsa. Mert a halál után — semmi sem lesz. Mindent erre a földi életre tett fel Gál László. Nem az írás megszállottja volt. Az életmű nem aggasztotta. Amiért harcolt, szóban és írásban, azt a konkrét életért tette. A mindennapokért. Hogy napról napra megvalósítsa önmagát. Hogy emberré és még emberrebbé tegye az embert. Szív szerint az ember állt közelebb hozzá, nem a mű. Már életében is jobbra másokra bízta könyveinek, versesköteteinek összeállítását. A teljes életmű összegyűjtése, felmérése, birtokbavétele tehát a mi feladatunk. — Eddig sem ültünk ölbe tett kezekkel — Bori Imre, Szeli István, Juhász Géza, Mladen Leskovac, Boško Petrović, Sava Babić, Tomán László, Végel László, Utasi Csaba, Bányai János, Burány Nándor, Tolnai Ottó és még tucatnyi irodalomtudósunk, kritikusunk, költőnk, írónk nevében. De még akkor is csak azt mondhatom: ez még mindig nem elég. Gál László nem akart tudni más életről, minden hitével csak a mi világunkban hitt. Egyik utolsó négyorososában írja:

tudom tévedtem az út hibátlan
akarja fejem nem bírja lábam
de az út hibátlan

Nagyon betegem és nagyon fáradtan írta e sorokat Gál László. Azon kell munkálkodnunk, hogy megkönnyítsük jelenlétének ezt az utat. Azon, hogy velünk lehessen továbbra is mindennapjainkban.

PAP József

A HUNGAROLÓGIAI INTÉZET ÚJ KIADVÁNYAI. A nyáron gyors egymásutánban három Hungarológia Intézet-beli kiadvány is napvilágot látott. Tóth Ferenc az észak-bánáti népballadák életét vizsgálja *Kálmány Lajos nyomában* című, komoly felmérés szándékú, bevezető tanulmányt és balladagyűjteményt tartalmazó kötetében; a Penavin Olga — Matijevics Lajos — Mirnics Júlia szerzői hármas a *Vajdasági helységek földrajzi nevei* című sorozat első könyvében Bácsopolya és környéke földrajzi nevének adattárát jelentette meg, Pénovátz Antal pedig *A pacséri földművelés és állattartás szótárát* tette közzé. Ezúttal csupán a tájékoztatás, a jelzés, nem pedig a kritikai felmérés szándékával szólunk a kiadványokról.

Tóth Ferenc, mint kötetének címében is jelzi, Kálmány Lajos (1852—1919), a néprajzkutató, az alföldi népköltészet begyűjtésén ismertté vált tudós nyomában járt, és összehasonlítást végzett az új gyűjtés és a 60—90 évvel ezelőtt feljegyzett szájhagyomány között. Tóth Ferenc célja tehát az volt, hogy megállapítsa, „mi az, ami megmaradt változatlanul, mi az újonnan keletkezett, mi változott meg, milyen mértékben és mely tényezők hatására”. Közben természetesen a szájhagyományozó műveltség törvényszerűségeit is kutatta a szerző. Tanulmányának bevezetőjéből idézünk most a könyv közelebbi megismeréséhez hozzásegítő néhány gondolatot:

„Az egyetemes magyar néprajztudomány rendkívül sokat köszönhet Kálmány Lajosnak. A még életében kiadott kétkötetnyi gyűjtésével, valamint a nagyobb részben még kiadásra váró népköltési hagyatékának öt-hat kötetre rúgó anyagával úgyszólván a maga teljességében sikerült rögzítenie a múlt század végi Szeged-vidék és a mai Észak-Bánát folklórájának képét. A népköltészeti alkotások létrejöttében és hagyományozódásában már a század elején felismerte az egyéniség szerepét, s